

Kibernetinė sauga mokiniams

Šios pamokos metu sužinosite:

- Kodėl svarbu turėti stiprų slaptažodį ir iš ko jis susideda?
- Kokias taisykles reikia prisiminti naudojantis socialiniais tinklais?
- Kokiais principais veikia internetinės apgavystės ir kaip jų išvengti?

Slaptažodžiai

Slaptažodžio stiprumo viktorina

mokykla - iš karto

MokYkla - 3 sekundes

M0kYkla12 - 2 valandas

M0kYkla12? - 2 savaites

Kok1aDar*M0kYkla?? - 26 trilijonus metų

Kaip atrodo stiprus slaptažodis?

- Mažosios raidės (abc);
- Didžiosios raidės (ABC);
- Skaičiai (123);
- Simboliai (!?@);
- Ilgis (rekomenduojama, kad slaptažodis būtų bent iš 12 simbolių).

Stiprus ir lengviau prisiminamas slaptažodis:
sakiny su simboliais, kuris tau turi prasmę,
pavyzdžiui: <M4n_P4t1nka_Bulv3s>

TIME IT TAKES A HACKER TO BRUTE FORCE YOUR PASSWORD IN 2023

Number of Characters	Numbers Only	Lowercase Letters	Upper and Lowercase Letters	Numbers, Upper and Lowercase Letters	Numbers, Upper and Lowercase Letters, Symbols
4	Instantly	Instantly	Instantly	Instantly	Instantly
5	Instantly	Instantly	Instantly	Instantly	Instantly
6	Instantly	Instantly	Instantly	Instantly	Instantly
7	Instantly	Instantly	1 sec	2 secs	4 secs
8	Instantly	Instantly	28 secs	2 mins	5 mins
9	Instantly	3 secs	24 mins	2 hours	6 hours
10	Instantly	1 min	21 hours	5 days	2 weeks
11	Instantly	32 mins	1 month	10 months	3 years
12	1 sec	14 hours	6 years	53 years	226 years
13	5 secs	2 weeks	332 years	3k years	15k years
14	52 secs	1 year	17k years	202k years	1m years
15	9 mins	27 years	898k years	12m years	77m years
16	1 hour	713 years	46m years	779m years	5bn years
17	14 hours	18k years	2bn years	48bn years	380bn years
18	6 days	481k years	126bn years	2tn years	26tn years

› Learn how we made this table at hivesystems.io/password

Dviejų dalių autentifikavimas (angl. *2-factor authentication*)

■ Ką aš žinau (Slaptažodis, PIN kodas)

■ Ką aš turiu (Fizinis objektas)

- Raktas;
- Kortelė;
- Telefonas (SMS arba PIN generuojanti aplikacija).

■ Kas aš esu (Biometrinių duomenų atpažinimas)

- Piršto antspaudai (angl. Touch ID);
- Veido atpažinimas (angl. Face ID);
- Balso atpažinimas.

Socialinių tinklų naudojimas

- Internetas niekada nepamiršta.
- Net ir privačios žinutės gali tapti viešos.
- Internete labai lengva apsimesti tuo, kuo esi.
- Viešai skelbiama **asmeninė informacija** gali sukelti pavojų jūsų reputacijai, turtui, sveikatai ir artimiesiems.

Asmens duomenys

Tai bet kokia informacija, pagal kurią galima nustatyti asmens tapatybę:

- Vardas, pavardė;
- Asmens kodas;
- Gyvenamoji vieta;
- Nuotrauka;
- IP adresas;
- Telefono numeris;
- ...

Informacija, kurią galite atiduoti su nuotrauka

- Jūsų vardas bei slapyvardis;
- Kada nuotrauka buvo daryta;
- Vieta, kur buvo fotografuota;
- Ir t. t.

Priekabiavimas skaitmeninėje erdvėje

Jeigu patiriate:

- Įsitikinkite, kad tai yra piktybiška.
- Nufotografuokite ar nufilmuokite kenkėjišką turinį ir pasidalinkite su tėvais ar kitais atsakingais suaugusiais.
- Nekreipkite dėmesio ir leiskite tėveliams ar atsakingoms institucijoms su tuo susitvarkyti.

Jeigu planuojate tai daryti:

- **STOP**, pagalvokite apie pasekmes.
- Žinokite, kad visada bus būdas atsekti, kas tai padarė!

Internetinės apgavystės

Emocija

Į ką reikia atkreipti dėmesį:

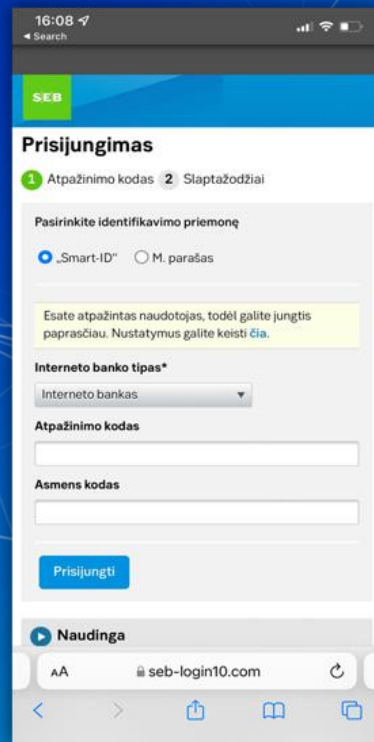
- Ar gauta žinutė skatina skubiai imtis veiksmų?
- Ar gauta nuoroda atrodo kaip priklausanti siuntėjui?
- Ar žinutė yra parašyta netaisyklinga, laužyta kalba?
- Ar siuntėjo laiško parašas netaisyklingas, laiško formatavimas neįprastas, netvarkingas?

Internetinių apgavysčių pavyzdžiai

The image displays three overlapping screenshots of fraudulent e-banking websites, illustrating various types of online scams.

- Left Screenshot (pigu.lt):** A website with a blue header and a sidebar on the left. The main content area lists several offers, all with a price of 0.00 €. The offers include: "NEMOKAMAS atsiėmimas mūsų parduotuvsė trečiadienį, rugpjūčio 14 d.", "Atsiėmimas Pigu terminale Vilniuje rugpjūčio 16 d.", "Atsiėmimas LP EXPRESS terminale rugpjūčio 16 d.", "Pristatymas į namus per kurjerių tarnybą rugpjūčio 16 d.", "Atsiėmimas Lietuvos pašto skyriuje rugpjūčio 19 d.", and "Atsiėmimas Omniva paštomate rugpjūčio 19 d.". The sidebar contains a "Gerbiami klientai," section with a message about a special offer and a "Kalp gauti savo dovaną" section with a QR code and a message about a gift.
- Middle Screenshot (pigult.shop):** A website with a blue header and a sidebar on the left. The main content area lists several offers, all with a price of 0.00 €. The offers include: "NEMOKAMAS atsiėmimas mūsų parduotuvsė trečiadienį, rugpjūčio 14 d.", "Atsiėmimas Pigu terminale Vilniuje rugpjūčio 16 d.", "Atsiėmimas LP EXPRESS terminale rugpjūčio 16 d.", "Pristatymas į namus per kurjerių tarnybą rugpjūčio 16 d.", "Atsiėmimas Lietuvos pašto skyriuje rugpjūčio 19 d.", and "Atsiėmimas Omniva paštomate rugpjūčio 19 d.". The sidebar contains a "Gerbiami klientai," section with a message about a special offer and a "Kalp gauti savo dovaną" section with a QR code and a message about a gift.
- Right Screenshot (SEB e-banking):** A website with a green header and a sidebar on the left. The main content area is titled "Interneto bankas privatiems klientams" and "Pasirinkite atpažinimo priemonę". It offers three options: "„Smart-ID“", "„Mobile-ID“", and "SEB programėlė". Below these options is a message: "Esate atpažintas naudotojas, todėl galite jungtis paprasčiau. Nustatymus galite keisti čia." There are input fields for "Atpažinimo kodas" and "Asmens kodas", and a "Prisijungti" button. The footer contains the text "© AB SEB bankas" and links to "Slapukų politika", "Privatumo politika", "Kontaktai", and "SEB įmonių revizitai".

Internetinių apgavysčių žinutėmis pavyzdžiai

Kaip atpažinti?

- Galvokite kritiškai – ar galėjau laimėti nedalyvaudamas loterijoje? Ar galėjau gauti siuntą, jeigu nieko neužsakiau?
- Nespausti įtartinų ar neaiškių nuorodų – patikrinti puslapio nuorodos laukelį.
- Prieš vedant asmeninius duomenis internetinėse svetainėse, visada įsitikinti, kad svetainė nėra suklastota.
- Save gerbiančios organizacijos niekada neprašo pateikti slaptažodžių.

Dabar jau žinome:

- Kodėl svarbu turėti stiprų slaptažodį ir iš ko jis susideda?
- Kokias taisykles reikia prisiminti naudojantis socialiniais tinklais?
- Kokiais principais veikia internetinės apgavystės ir kaip jų išvengti?

Ačiū už dėmesį, dabar
metas pereiti prie žaidimo!

https://www.nksc.lt/kibernetinis_keliauninkas/